

Lovvedtak 8

(2016–2017)

(Første gangs behandling av lovvedtak)

Innst. 56 L (2016–2017), jf. Prop. 150 L (2015–2016)

I Stortingets møte 22. november 2016 ble det gjort slikt

vedtak til lov

om undersøkelser av ulykker og hendelser i Forsvaret (forsvarsundersøkelsesloven)

§ 1 *Formål*

Formålet med loven er å forbedre sikkerheten i Forsvaret gjennom undersøkelser av ulykker og hendelser.

§ 2 *Virkeområde*

Loven gjelder for Forsvarets virksomhet. Loven gjelder også for virksomhet som utføres i tilknytning til, eller i nær forbindelse med, utøvelsen av Forsvarets virksomhet.

Loven gjelder på norsk territorium, herunder på Svalbard, Jan Mayen og i bilandene. Loven gjelder også på norske fartøy, herunder luftfartøy, og på faste og flytende installasjoner til havs. Så fremt ikke forholdet til andre staters lovgivning, internasjonal overenskomst eller folkeretten for øvrig er til hinder for det, kommer loven til anvendelse også for Forsvarets virksomhet i utlandet.

Departementet kan gi forskrift om lovens virkeområde.

§ 3 *Definisjoner*

I loven menes med

- a) ulykke: en uønsket eller utilsiktet begivenhet, eller en bestemt rekke slike begivenheter, som har skadelige følger. Med skadelige følger menes blant annet tap av menneskeliv, alvorlig personskade, omfattende skade på eller tap av materiell og omfattende skade på eiendom eller miljøet.
- b) hendelse: enhver annen uønsket eller utilsiktet begivenhet enn en ulykke, som har sammenheng

med militær virksomhet og som virker inn på sikkerheten i Forsvaret.

- c) alvorlig hendelse: en hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha ført til en ulykke.

§ 4 *Om undersøkelsesmyndigheten*

Undersøkelse av ulykker og hendelser i Forsvaret skal skje ved den myndighet departementet bestemmer.

Undersøkelsesmyndigheten skal være et faglig uavhengig organ. Den skal utføre sine oppgaver uavhengig og selvstendig, og kan ikke instrueres i faglige spørsmål. Den bestemmer selv hvordan arbeidet skal innrettes og organiseres.

Undersøkelsesmyndigheten skal klarlegge hendelsesforløp og årsaksfaktorer bak ulykken eller hendelsen til bruk i det ulykkesforebyggende arbeidet i Forsvaret. Undersøkelsen skal ikke ta stilling til om det er grunnlag for disiplinære forføyninger eller om det foreligger sivilrettslig eller strafferettslig skyld og ansvar. Undersøkelsene skal foregå uavhengig av annen etterforskning eller undersøkelse som helt eller delvis har slikt formål.

Departementet kan gi forskrift om organiseringen av undersøkelsesmyndigheten.

§ 5 *Undersøkelsesmyndighetens oppgaver*

Undersøkelsesmyndigheten har ansvar for at det blir igangsatt og gjennomført undersøkelser etter § 12. Undersøkelsesmyndigheten har det overordnede ansvaret for at forhold som antas å ha betydning for forebyggelsen av ulykker og hendelser blir utre-

det. Etter at rapport er utarbeidet etter § 21, har undersøkelsesmyndigheten ansvaret for at rapporten med eventuelle tilrådninger oversendes Forsvaret og andre relevante myndigheter for oppfølging.

Departementet kan gi forskrift om undersøkelsesmyndighetens oppgaver.

§ 6 Årlig rapportering

Undersøkelsesmyndigheten skal hvert år offentliggjøre en rapport om de undersøkelser som er gjennomført året før, med tilhørende sikkerhetstilrådnin-ger.

Departementet kan gi forskrift om undersøkelsesmyndighetens plikt til å rapportere om sitt arbeid.

§ 7 Varsling

Departementet kan gi forskrift om ansvar og rutiner ved varsling og rapportering av ulykker og hendelser.

§ 8 Skadested og sikring av bevis mv.

Den tilstedeværende med høyest militær grad skal straks igangsette tiltak for å begrense omfanget av skaden og sørge for at nødvendige redningstiltak iverksettes. Vedkommende har også ansvar for at det blir foretatt handlinger som ikke kan utsettes uten fare for skade og som er nødvendige for å sikre bevis i saken, slik som avsperring av åsted, sikring av vitner og spor mv.

Departementet kan gi forskrift om plikter og rutiner for sikring av skadested og bevis i saken.

§ 9 Forbud mot fjerning av vrakrester mv.

Materiell og annet som er skadet i en ulykke eller hendelse, slik som vrakrester og andre spor etter ulykken eller hendelsen, må ikke fjernes eller røres uten samtykke fra undersøkelsesmyndigheten, militærpolitiet og politiet, med mindre det er nødvendig for å redde eller avverge fare for liv eller eiendom eller for å hindre at noe som kan ha betydning for undersøkelsen, ødelegges eller forsvinner.

Undersøkelsesmyndigheten skal avslutte sine undersøkelser på ulykkesstedet så snart som mulig dersom undersøkelsene hindrer offentlig ferdsel mv.

§ 10 Tiltak for å fremskaffe opplysninger

Undersøkelsesmyndigheten har rett til å benytte privat grunn og kan kreve å få undersøke og ta i besittelse fartøy, kjøretøy, vrakrester, kjørevei, dokumenter, systemer som registrerer lyd og bilde, og annet som har vært involvert i ulykken eller hendelsen.

Undersøkelsesmyndigheten skal gis tilgang til resultater fra undersøkelser av personer som har vært involvert i ulykken eller hendelsen, og obduksjon av dødsofre. Undersøkelsesmyndigheten kan pålegge legeundersøkelse av alle personer som har vært in-

volvert i ulykken eller hendelsen, og be om at det utføres tester på prøver som er tatt av slike personer. Undersøkelsesmyndigheten skal ha umiddelbar tilgang til resultatet av slike undersøkelser eller tester.

Tiltak etter første og annet ledd kan bare utføres i den utstrekning det er nødvendig for å kunne gjennomføre undersøkelsen. Undersøkelsesmyndigheten kan be om bistand av militærpolitiet eller politiet.

Undersøkelsesmyndigheten skal ha adgang til informasjon i forsvarssektoren av betydning for undersøkelsen.

Undersøkelsesmyndighetens tilgang til opplysninger etter bestemmelsen her gjelder uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om undersøkelsesmyndighetens tiltak for å fremskaffe opplysninger.

§ 11 Iverksetting av undersøkelse og undersøkelsens omfang

Når undersøkelsesmyndigheten mottar varsel om en ulykke eller hendelse, skal den uten ugrunnet opphold vurdere om vilkårene for å igangsette undersøkelse etter § 12 er oppfylt.

Undersøkelsesmyndigheten avgjør selv omfanget av undersøkelsen og hvordan den skal gjennomføres for å oppnå lovens formål.

Dersom det fremkommer nye opplysninger av betydning for konklusjonen i saken eller andre tungtveiende hensyn tilsier det, kan undersøkelsesmyndigheten beslutte å undersøke forhold ved tidligere inntrådte ulykker eller hendelser.

§ 12 Undersøkelse

Undersøkelsesmyndigheten skal undersøke enhver ulykke og alvorlig hendelse innad i Forsvaret eller som Forsvaret er involvert i.

Når en nærmere undersøkelse av et årsaksforhold er ønskelig, kan undersøkelsesmyndigheten beslutte å undersøke også andre hendelser. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på hvilken lærdom undersøkelsen forventes å gi med tanke på å forbedre sikkerheten i Forsvaret, alvorlighetsgrad og om det inntrufne inngår i en serie av ulykker eller hendelser.

Undersøkelsesmyndigheten kan unnlate å undersøke et forhold dersom en annen myndighet undersøker det inntrufne.

Departementet kan gi forskrift om når undersøkelsesmyndigheten skal undersøke ulykker og hendelser.

§ 13 Begrensning i adgangen til å undersøke

Departementet kan, dersom forholdet til andre land eller vesentlige sikkerhetspolitiske interesser tilsier det, beslutte å begrense undersøkelsesmyndighetens arbeid, eller stanse videre undersøkelser.

§ 14 *Sammensetning, kompetanse og fremdrift*

Departementet kan gi forskrift om mandat, arbeid, fremdrift og kompetansekrav for gjennomføringen av undersøkelsesarbeidet.

§ 15 *Hensikten med undersøkelsen*

Hensikten med undersøkelsen er å

- bringe på det rene skadens art og omfang, hendelsesforløp og årsak,
- klarlegge hvilke lover, forskrifter, instruksjoner eller ordre som gjaldt for den virksomhet eller det oppdrag hvor hendelsen inntraff, samt
- uttale seg om hva som kan gjøres for å avverge lignende ulykker eller hendelser i fremtiden.

§ 16 *Forklaringsplikt*

Enhver har plikt til å forklare seg til undersøkelsesmyndigheten om opplysninger han eller hun besitter som kan være av betydning for undersøkelsen. Denne plikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt den enkelte er bundet av. Enhver som forklarer seg har rett til å la seg bistå under forklaringen, med mindre dette vesentlig forsinker saken.

§ 17 *Bevissikring*

Undersøkelsesmyndigheten kan kreve bevissikring utenfor rettssak etter reglene i tvisteloven kapittel 28. Krav om bevissikring fremmes for den tingretten hvor de som skal avhøres bor eller oppholder seg, eller realbevis skal undersøkes.

§ 18 *Rettigheter for dem saken angår*

Når undersøkelsesmyndigheten iverksetter en undersøkelse, skal den så vidt mulig underrette berørte avdelinger, ofrene og deres familier, produsenter, representanter for personellet, berørte beredskapstjenester og andre som saken angår. Slik underretning skal gis så snart som mulig. Det skal opplyses om rettighetene etter annet ledd og etter § 22.

Innen undersøkelsen avsluttes, skal de som er nevnt i første ledd, gis adgang til å komme med opplysninger og synspunkter om ulykken eller hendelsen og dens årsaksfaktorer i den grad det er praktisk mulig. De bør gis adgang til å være til stede under undersøkelsene og til å gjøre seg kjent med dokumentene, i den grad undersøkelsesmyndigheten finner at dette kan skje uten hinder for undersøkelsen. Annet punktum gjelder med de begrensninger som følger av taushetsplikten i § 19.

Departementet kan gi forskrift om rettigheter for dem saken angår.

§ 19 *Taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for undersøkelsesmyndigheten, har taushetsplikt etter forvaltningsloven om det som de får kjennskap til under

utførelsen av sitt arbeid. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder likevel ikke.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal tilsvarende taushetsplikt gjelde, med mindre opplysningene er nødvendige for å forklare årsaken til ulykken eller hendelsen. For graderte opplysninger gjelder sikkerhetsloven § 12.

Personer som nevnt i første ledd har i tillegg taushetsplikt om opplysninger som er fremkommet under forklaring for undersøkelsesmyndigheten etter § 16. Dette gjelder likevel ikke dersom opplysningene er nødvendige for å forklare ulykken eller hendelsen, eller dersom ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelige, for eksempel når de er alminnelig kjente eller alminnelig tilgjengelige andre steder.

Taushetsplikt som nevnt i annet og tredje ledd er ikke til hinder for at ugraderte opplysninger bringes videre dersom den som har krav på taushet samtykker, opplysningene har statistisk form, eller individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Opplysninger som er taushetsbelagte etter tredje ledd kan gis videre til utenlandske og internasjonale myndigheter og organisasjoner når dette følger av internasjonale avtaler som Norge har inngått.

§ 20 *Informasjon til relevante tilsyn og myndigheter*

Undersøkelsesmyndigheten skal innenfor rammen av taushetsplikten etter § 19 fortløpende holde relevante tilsyn og myndigheter underrettet om forhold som avdekkes i løpet av undersøkelsen, og sine foreløpige vurderinger av disse, i den grad det anses nødvendig for sikkerheten i Forsvaret eller samfunnet for øvrig.

§ 21 *Undersøkelsesrapport*

Når undersøkelsesmyndigheten har undersøkt et hendelsesforløp etter § 12, skal den utarbeide en rapport som skal oversendes til forsvarssjefen med gjenspart til departementet. Rapporten skal opplyse om hensikten med undersøkelsen. Rapporten skal redegjøre for hendelsesforløpet og inneholde undersøkelsesmyndighetens vurdering av årsaksforholdene. Så langt det er formålstjenlig, skal rapporten inneholde undersøkelsesmyndighetens eventuelle tilrådninger om tiltak som bør treffes eller vurderes for å hindre lignende ulykker eller hendelser i fremtiden.

Rapporten skal ikke inneholde referanser til enkeltpersoners navn eller adresse.

Undersøkelsesmyndighetens avgjørelse etter denne paragrafen kan ikke påklages.

Departementet kan gi forskrift om utformingen av rapportene.

§ 22 *Behandling av utkast til undersøkelsesrapport*

Før undersøkelsesmyndigheten sluttbehandler rapporten, skal utkastet til rapport sendes til Forsvaret og berørte etater med en rimelig frist til å gi uttalelse.

De som er nevnt i § 18 første ledd har på anmodning rett til å få tilsendt utkastet til rapport hvis ikke særlige forhold eller reglene om taushetsplikt i § 19 er til hinder for det. Retten etter første punktum gjelder bare de delene av utkastet som vedkommende på grunn av sin tilknytning til saken eller undersøkelsen har særlige forutsetninger for å uttale seg om. Mottakeren skal gis en rimelig frist til å gi uttalelse.

Undersøkelsesmyndighetens avgjørelser etter annet ledd kan ikke påklages.

Departementet kan gi forskrift om foreleggelse av utkast til undersøkelsesrapport.

§ 23 *Offentlighet*

Utkast til undersøkelsesrapport kan unntas offentlighet.

Avslag på begjæringer om innsyn kan påklages etter reglene i offentleglova. Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for klageinstansen, har taushetsplikt i samsvar med § 19 i loven her for opplysninger de blir kjent med i forbindelse med klagesaken.

§ 24 *Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i straffesak*

Opplysninger undersøkelsesmyndigheten mottar etter § 16 kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak mot den som har gitt opplysningene.

§ 25 *Forbud mot bruk av opplysninger som grunnlag for andre sanksjoner*

En vernepliktig eller arbeidstaker som avgir forklaring etter § 16, skal ikke som følge av dette utsettes for noen form for sanksjoner fra den foresatte eller arbeidsgiveren.

Første ledd gjelder ikke

- a) tiltak som den foresatte eller arbeidsgiveren iverksetter med hovedformål å forbedre den vernepliktiges eller arbeidstakerens kvalifikasjoner.
- b) dersom de mottatte opplysningene viser at den vernepliktige eller arbeidstakeren ikke oppfyller helsemessige krav til å inneha sin stilling.
- c) omstendigheter knyttet til den vernepliktige eller arbeidstakeren eller dennes handlinger og unnlatelser som er blitt kjent på annen måte enn gjennom dennes forklaring etter § 16.

§ 26 *Straff*

Den som uaktsomt eller forsettlig overtrer §§ 9 første ledd, 16, 19 eller 25 i loven her straffes med bøter dersom forholdet ikke går inn under en strengere straffebestemmelse.

§ 27 *Ikrafttredelse og endringer i andre lover*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Med virkning fra den tid loven trer i kraft, skal lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart § 17-6 første ledd lyde:

De bestemmelser som er gitt foran i §§ 5-8, 6-11, 6-12, 6-13, §§ 7-12 til 7-22, §§ 7-24, *11-1 og 13-1*, gjelder tilsvarende for norsk militær luftfart.

Olemic Thommessen

president